

Aan de woordvoerders asielbeleid in vaste commissie voor Justitie en
Veiligheid in de Tweede Kamer

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 3 november 2022
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – Wetgevingsoverleg Begrotingsdeel
migratie 7 november 2022
Ons kenmerk O.2.2.22-071

Geachte woordvoerders asielbeleid,

Ten behoeve van het [Wetgevingsoverleg Begrotingsdeel migratie](#) dat op maandag 7 november staat geagendeerd in de Tweede Kamer wil VluchtelingenWerk Nederland graag uw aandacht vragen voor onze suggesties zoals hieronder uiteengezet.

Uitspraak rechter: kabinet moet urgent in actie komen

De opvang en behandeling van asielzoekers in Nederland is onrechtmatig – zo oordeelde de rechtbank Den Haag. Veel organisaties en onafhankelijke instanties bevestigden daarvoor al dat de inmiddels meer dan 19.000 mensen die momenteel ondergebracht worden in tijdelijke locaties veelal verblijven onder ondermaatse, inhumane omstandigheden. Uit onze recente [quicksan](#) bleek dat de situatie in deze locaties verslechtert: mensen moeten vaak verhuizen, er is geen rust, er is gebrekkig toegang tot medische zorg en er verblijven nog steeds kwetsbare asielzoekers in (crisis-)noodopvanglocaties. Ook de situatie in Ter Apel blijft nijpend, nog steeds moeten mensen lange tijd buiten staan zonder beschutting of regulier toegang tot eten en drinkwater. Door bezuinigingen en gebrekkige uitvoering van het beleid heeft het kabinet zélf deze opvangcrisis veroorzaakt, het piept en kraakt immers al jaren in de asielopvang en adviezen voor structurele verbeteringen werden in de wind geslagen. Ondertussen loopt de wachttijd voor de asielprocedure wederom fors op. Opvangcentra zitten vol met mensen die lang moeten wachten op een antwoord op hun asielverzoek. Deze wachttijd speelt naast het woningtekort (met als gevolg de vele statushouders in de opvang) een belangrijke rol bij de grote behoefte aan opvangplekken.

De rechtbank in Den Haag heeft de Nederlandse overheid een termijn van negen maanden [gesteld](#) om de kwaliteit van de asielopvang ten minste aan de minimumnormen te laten voldoen. Daarnaast is de overheid geboden om voor een aantal kwetsbare groepen zoals AMV en kinderen in ieder geval zo snel mogelijk fatsoenlijke opvang te verzorgen en te voorkomen dat deze en andere kwetsbare asielzoekers in de (crisis-)noodopvang worden opgevangen, dit moest 20 oktober in orde zijn. Daarnaast moest er op uiterlijk 3 november toegang tot onderwijs en speelvoorzieningen gegarandeerd zijn en een financiële toelage geregeld zijn voor mensen die verblijven in de crisisnoodopvang. Wij constateren dat de overheid op dit moment niet voldoet aan deze meer acute punten.

Dat deze situatie nog altijd onvoldoende is om de huidige coalitie te bewegen om tot akkoord te komen over de spreidingswet is onbegrijpelijk. Inmiddels zijn de politieke afspraken van 26 augustus die de rekening bij vluchtelingen leggen (zoals de beperking op nareis) doorgevoerd, maar blijft de belangrijkste maatregel al weken liggen. VluchtelingenWerk pleit voor een structurele wet die een opvangtaakstelling eerlijk verdeeld over alle gemeenten in Nederland gebaseerd op reëel inschattingen van de benodigde opvangplekken inclusief buffercapaciteit.

Structureel en duurzaam oplossen van de opvangcrisis

De situatie in de opvang wordt [steeds slechter](#) nu meer asielzoekers en veel statushouders langdurig in nood- en crisisnoodopvang verblijven. Het COA heeft inmiddels meer tijdelijke en noodopvang- locaties (91) dan reguliere locaties (78). De kwaliteit blijft achter en veel mensen verblijven langdurig in locaties die daar niet geschikt voor zijn¹. Veel kinderen in crisisnoodopvang gaan niet naar school en worden veelvuldig verhuisd²³. In de reguliere azc's wachten nu al 17.500 statushouders maandenlang op huisvesting. Zij kunnen weinig doen en verliezen tijd, hetgeen hun integratie alleen maar bemoeilijkt⁴. De kortdurende programma's van het COA zijn namelijk al afgerond en de grootschalige azc's liggen vaak afgelegen hetgeen participatie aan de samenleving van azc-bewoners niet bevordert.

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen dat er onvoldoende wordt gewerkt aan het oplossen van de opvangcrisis. Noodzakelijk is de ontwikkeling van nieuwe duurzame opvanglocaties middenin en passend bij de grootte van de stad of wijk, met als prioriteit in de gebieden waar nog geen structurele opvang is. Degene die een vergunning krijgen in of bij de gemeente zou moeten worden opgevangen waar zij later gehuisvest worden. Vorig jaar bij de start van de eerste noodopvanglocaties drong VluchtelingenWerk al aan om stevig te investeren in de vorming van goede nieuwe opvanglocaties. Die zijn er echter nauwelijks gekomen. Het COA breidt vooral waar mogelijk bestaande centra uit en er komt steeds meer noodopvang en crisisnoodopvang. De Provinciale Regietafels werpen onvoldoende vruchten af en van de Uitvoeringsagenda is al jarenlang nauwelijks iets gerealiseerd. Zelfs als het al zou lukken een wet gemeentelijke opvang taakstelling in werking te laten treden per 1 januari 2023 dan zal het nog lang duren voordat de wet effect zal hebben.

VluchtelingenWerk vindt het belangrijk dat alle gemeenten zo snel mogelijk de wettelijke plicht krijgen om bij te dragen aan de opvang van asielzoekers. Gezien de urgente nood aan opvangplekken moet daar niet op gewacht worden.

Er zijn dringend meer structurele langjarige goede opvanglocaties nodig. In de komende jaren is naast voldoende financiering voor een stabiele opvang met voldoende buffercapaciteit, extra financiering nodig om deze opvanglocaties van de grond te krijgen. Daarbij moeten gemeenten meer inspraak krijgen over de geschiktheid van de locatie in de buurt, goede bereikbaarheid en in samenwerking met maatschappelijke organisaties een aanbod in activiteiten voor zowel bewoners als buurtgenoten kunnen ontwikkelen. Het grootste deel van

¹ Zie ook de Derde [quickscan](#) (crisis)noodopvang die VluchtelingenWerk recent heeft uitgebracht.

² Zie ook de recente [noodkreet](#) van het Lowan, de organisatie die nieuwkomersonderwijs ondersteunt.

³ Zie [nieuwsbericht](#) UNICEF, 31 oktober 2022

⁴ Zie de [Policy brief](#) (september 2021) van SCP, WODC en RIVM met een analyse van het op statushouders gerichte beleid en wat er nodig is om dit beleid te verbeteren.

de bewoners zullen immers de toekomstige inwoners van de gemeente zijn. Dit zou in lijn moeten met de inzet van de VNG die zich richt op mogelijkheden voor kleinschalige opvang en aan flexibele huisvesting voor alle aandachtsgroepen. Met name in de grote en middelgrote steden zonder opvanglocatie is met prioriteit de vorming van structurele opvanglocaties nodig omdat daar immers – gezien de huisvestingstaakstelling – ieder jaar een substantieel aantal statushouders gehuisvest moet worden. Zij kunnen dan gedurende de opvang al met de opbouw van een sociaal netwerk starten, maar ook met onderwijs en (vrijwilligers)werk en daardoor een snellere start met integratie maken.

VluchtelingenWerk pleit voor investeringen met voldoende extra middelen om resultaatgericht op korte termijn in alle grotere ‘witte vlekken-gemeenten’ waar nu nog geen of weinig opvang is, een of meer structurele kwalitatief goede opvanglocaties te creëren, inclusief extra financiële middelen voor gemeenten. Zorg voor een projectmatige aanpak waarin het COA, gemeenten en provincies nauw samenwerken. Rapporteer over de resultaten iedere maand aan de Tweede Kamer. Daarnaast moet voor de komende jaren voldoende financiering beschikbaar zijn voor een stabiele, duurzame opvang met voldoende buffercapaciteit. Die financiering moet structureel en meerjarig zijn en niet geheel afhankelijk zijn van de prognoses, zoals nu het geval is.

Vastgelopen asielketen

VluchtelingenWerk maakt zich ook grote zorgen over de lange wachttijden bij de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) met betrekking tot de voortdurende opvangcrisis in Nederland, waarbij er al sinds 2016 grote problemen zijn rondom de wacht- en doorlooptijden in de asielprocedure. In augustus 2022 lagen er bijna [30.000 asielaanvragen op de plank](#) om beoordeeld te worden. Dit aantal blijft oplopen en is al 44% hoger sinds de start van de ‘taskforce’ in 2020 toen er ruim 20.000 asielaanvragen open stonden. In de afgelopen 12 maanden zijn er ongeveer 30.000 eerste aanvragen gedaan⁵. De overige aanvragen betreft herhaalde aanvragen en (voorzien) nareizigers die in mindere mate druk leggen op het asielsysteem.

Deze cijfers baren VluchtelingenWerk grote zorgen. Achterstanden blijven op deze manier structureel onderdeel van het systeem en dat heeft gevolgen voor de rest van het proces: opvang, nareis van gezinsleden, huisvesting, inburgering en verdere integratie. De meeste aanvragen zijn afkomstig van mensen uit Syrië, Afghanistan, Jemen en Turkije⁶, en in totaal wordt ongeveer 85% van de eerste asielaanvragen in Nederland ingewilligd⁷. Het gaat hier dus vooral om kansrijke asielzoekers.

Voor de [begroting](#) van de asielketen in 2023 is uitgegaan van de Meerjaren Productie Prognose (MPP) van 34.800. Het ministerie heeft inmiddels echter al [bevestigd](#) dat de prognose voor 2023 hoger is. Ook deze groep zal grotendeels bestaan uit kansrijke asielzoekers uit bijvoorbeeld Afghanistan, Syrië en Turkije. Momenteel wordt ruim 80% van de Syriërs die hun land zijn ontvlucht opgevangen in buurlanden Turkije, Libanon, Jordanië en

⁵ <https://ind.nl/nl/documenten/10-2022/at-september-2022-hoofdrapport.pdf>.

⁶ <https://ind.nl/en/documents/09-2022/at-august-2022-main-report.pdf>

⁷ <https://ind.nl/nl/over-ons/cijfers-en-publicaties/migratieradar>: Migratieradar eerste tertaal 2022. Inwilligingspercentage excl. Dublinaanvragen

Irak⁸. De verontrustende berichten over een groeiend anti-vluchtelingensentiment in onder andere [Libanon](#) en [Turkije](#) kan dan ook een van de verklaringen vormen voor een hogere verwachting in aantallen asielaanvragen.

Alhoewel er middelen zijn toegekend aan de IND en het COA is er volgens de [begroting](#) (p.11) nog geen sprake van structurele financiering. Immers, de financiering is nog altijd direct gekoppeld aan het aantal (verwachte) asielzoekers in Nederland. VluchtelingenWerk vindt het van groot belang om nu structureel de manier van werken in de keten aan te passen en de (veelvuldig) aangereikte adviezen voor verbetering uit te voeren. Dit betekent zorgdragen voor een stabiele en realistische financiering van de asielketen die niet wordt gebaseerd op een Meerjaren Productie Prognose (MPP)⁹. Stabieler door het meerjarig in te richten waardoor de financiering minder afhankelijk is van schommelende aantallen op de korte termijn. Realistischer door niet te varen op een politiek wensdenken van dalende aantallen, maar rekenschap te geven van de mogelijke (niet) voorziene crises en conflictsituaties. Alleen stabiele en realistische financiering van de asielketen kan verdere verstopping voorkomen¹⁰.

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen over de oplopende wachttijden bij de IND en adviseert met klem om nu structureel de manier van werken in de keten aan te passen en de (veelvuldig) aangereikte adviezen voor verbetering uit te voeren. Dit betekent zorgdragen voor een stabiele en realistische financiering binnen deze begroting en structurele oplossingen om orde en rust te krijgen in de asielketen. Als stevige maatregelen uitblijven zal de opvangcrisis zich alleen nog maar verheven de komende jaren. De druk op de opvang zal dan alleen maar groter worden omdat er steeds meer en langer asielzoekers wachten op een beoordeling van hun verzoek.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken voor het debat. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland

⁸ https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/default/files/2022-08/ViGdef_0.pdf

⁹ Zie o.a. het ACVZ advies [Pieken en Dalen](#) (2017)

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/04/20/bmh-14-naar-een-wendbare-migratieketen>